

Nezaměstnanost na krajské úrovni Slovenské republiky a návrhy na zlepšení současného stavu

Natália Kurusová

Bakalářská práce
2013

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Natália KURUSOVÁ**
Osobní číslo: **M10657**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Nezaměstnanost na krajské úrovni Slovenské republiky a návrhy na zlepšení současného stavu**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Proveďte průzkum literárních pramenů a zpracujte teoretické poznatky týkající se nezaměstnanosti.

II. Praktická část

- Analyzujte současnou situaci v oblasti nezaměstnanosti na Slovensku.
- Vyslovte doporučení pro zlepšení stavu v krajích s nejvyšší nezaměstnaností s akcentací jejich ekonomického růstu.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- BEDNÁRIK, Rastislav.** Uplatnenie nezamestnaných starších ľudí na slovenskom trhu práce. 1. vyd. Bratislava: VÚPSVR, 2003, 73 s. ISBN 80-7138-114-4.
BUCHTOVÁ, Božena et al. Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. 3. vyd. Praha: Slon, 2002, 151 s. ISBN 80-86429-08-3.
MARTINCOVÁ, Marta. Nezamestnanosť ako makroekonomický problém. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, 133 s. ISBN 80-89047-31-9.
RIEVAJOVÁ, Eva et al. Teória a politika zamestnanosti. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2003, 267 s. ISBN 80-225-1757-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Grebeníček**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2013**

Ve Zlíně dne 15. února 2013

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 12. 8. 2013

Kursová

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cieľom bakalárskej práce bolo poskytnúť pohľad na aktuálny stav a vývoj nezamestnanosti na krajskej úrovni Slovenskej republiky. Nezamestnanosť je fenomén, ktorý prináša množstvo negatívnych ekonomických dôsledkov.

V teoretickej časti vysvetľujeme teoretické východiská pojmu nezamestnanosť a v praktickej časti sme sa venovali miere nezamestnanosti v jednotlivých krajoch, následne sme analyzovali štruktúru vzniknutej nezamestnanosti.

Záverom sme sa pokúsili navrhnúť možné scenáre riešenia na zlepšenie situácie v daných krajoch, o ktorých pojednávame.

Kľúčové slová: Nezamestnanosť, nezamestnaný, štruktúra nezamestnanosti, uchádzač o zamestnanie, miera nezamestnanosti, nezamestnanosť mladých, dôsledky nezamestnanosti, aktívna politika trhu práce, dlhodobá nezamestnanosť

ABSTRACT

The aim of the bachelor thesis has been to give an overview of the current situation and progress of unemployment at the regional level in the Slovak republic. Unemployment is a phenomenon, which brings a lot of negative economic consequences.

In theoretical part we explain theoretical background of the unemployment and in the practical part we dedicated to the range of unemployment at regional level, subsequently we analyzed structure of unemployment.

At the end we tried to suggest some possible scenarios of solutions to improve the situation in regions we mentioned.

Keywords: Unemployment, the unemployed, structure of unemployment, a job applicant, unemployment range, youth unemployment, consequences of unemployment, active job market policy, long-term unemployment

Rada by som poďakovala predovšetkým Ing. Pavlovi Grebeníčkovi za trpezlivosť a cenné rady, ďalej by som chcela poďakovať Ing. Alene Kurusovej a Henrichovi Kurusovi za podporu a pomoc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČASŤ	11
1 TEORETICKÉ VYMEDZENIE POJMU NEZAMESTNANOSŤ	12
1.1 Základné definície.....	12
1.2 Príčiny vzniku nezamestnanosti.....	13
1.3 Typy nezamestnanosti.....	15
2 NEZAMESTNANOSŤ AKO SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ PROBLÉM	17
2.1 Skupiny so zvýšeným rizikom nezamestnanosti.....	17
2.2 Dlhodobá nezamestnanosť.....	19
2.3 Okunov zákon.....	20
2.4 Aktuálny stav a vývoj nezamestnanosti.....	21
2.5 Sociálne a ekonomické aspekty nezamestnanosti.....	22
II PRAKTICKÁ ČASŤ	25
3 ANALÝZA TRHU PRÁCE NA KRAJSKEJ ÚROVNI	26
3.1 Mesačné náklady práce na zamestnanca.....	27
3.2 Vývoj počtu voľných pracovných miest.....	28
3.3 Miera nezamestnanosti jednotlivých krajov.....	29
3.4 Porovnanie Bratislavského a Košického kraja.....	37
4 OPATRENIA NA ZNIŽOVANIE NEZAMESTNANOSTI S AKCENTÁCIOU EKONOMICKÉHO RASTU	39
4.1 Možné návrhy opatrení na zníženie nezamestnanosti a zvýšenie ekonomického rastu.....	39
4.1.1 Riešenie dlhodobej nezamestnanosti.....	41
4.1.2 Riešenie nezamestnanosti mladých.....	42
4.1.3 Širokorozchodná trať.....	42
ZÁVER	43
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	45
ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK	47
ZOZNAM GRAFOV	48
ZOZNAM TABULIEK	49

ÚVOD

Zmena spoločenského a politického systému v roku 1989 viedla k transformácii na trhovú ekonomiku. Prechod na trhovú systém zasiahol všetky oblasti života spoločnosti, vrátane trhu práce. V súčasnej dobe sa neustále pozornosť venuje fenoménu nezamestnanosti. Od jej veľkosti a štruktúry sa odvíja i smerovanie celej spoločnosti. S pojmom nezamestnanosti sa stretávame v každodennom živote, či už v rôznych médiách alebo sa nás dotýka osobne. Predchádzajúci režim v určitom zmysle deformoval trh práce, pretože realizoval politiku plnej zamestnanosti, ktorá v zásade znamenala politiku prezamestnanosti. Ľudia nemali obavy zo straty zamestnania a tým pádom nebola na trhu práce prítomná ani súťaživosť a konkurencia.

Nezamestnanosť je sociálnym i ekonomickým fenoménom, ktorý poskytuje obraz o celej spoločnosti. Trhové hospodárstvo v Slovenskej republike od roku 1989 prešlo mnohými transformačnými zmenami. Tieto zmeny sa nezaobišli bez sociálnych zmien, ktoré priniesli nezamestnanosť. Strata zamestnania alebo obava zo straty zamestnania boli úplne novou črtou v spoločnosti. Na jednej strane je nezamestnanosť ekonomický problém, ale na strane druhej je to sociálny indikátor, ktorý prináša také spoločenské javy ako je zlé fyzické a mentálne zdravie, zvýšená rozvodovosť, kriminalita a podobne.

Nezamestnanosť predstavuje závažný ekonomický problém, vyjadruje stratenú hodnotu celej ekonomiky. Z jedného uhľa pohľadu predstavuje náklady v podobe príspevkov v nezamestnanosti a z druhého uhľa pohľadu je to nevyužitie potenciálu v podobe nezamestnanej pracovnej sily. Úroveň nezamestnanosti reprezentuje zdravie národa z hľadiska jeho hospodárstva. Môže dochádzať k úniku mozgov, nakoľko veľká skupina nezamestnaných, ktorí sú vzdelaní sa snažia riešiť svoju situáciu uplatnením sa na pracovných trhoch v zahraničí. V takomto prípade strácame vynaložené investície na vzdelanie pracovnej sily, ktoré im bolo poskytnuté a nevstupuje opätovne do slovenskej ekonomiky. Na Slovensku jestvujú značné rozdiely v miere nezamestnanosti v rámci jednotlivých krajov. Lepšia situácia je na západe a severozápade krajiny. Ako riešenie, ktoré je výhodné sa javí regionálna politika zamestnanosti.

Spolu s nezamestnanosťou prichádza veľa negatív a preto cieľom bakalárskej práce je vytvoriť ucelený pohľad na ekonomické dôsledky nezamestnanosti, jej štruktúru, definovať skupiny so zvýšeným rizikom nezamestnanosti s aplikáciou na jednotlivé kraje Slovenskej republiky. V praktickej časti bakalárskej práce by sme chceli poukázať na situáciu trhu práce v rámci jednotlivých krajov a pokúsime sa načrtnúť možné scenáre riešenia na zníženie miery nezamestnanosti s akcentáciou ekonomického rastu.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 TEORETICKÉ VYMEDZENIE POJMU NEZAMESTNANOSŤ

Nezamestnanosť je stav na trhu práce, kedy časť ponuky práce nie je schopná alebo ochotná nájsť si platené zamestnanie. Všeobecne sa podľa metodiky Medzinárodnej organizácie práce za nezamestnaného považuje osoba, ktorá:

- je staršia ako 15 rokov,
- aktívne si hľadá prácu,
- je pripravená k nástupu do práce do 14 dní. (Medzinárodná organizácia práce, 2013)

Za vážny ekonomický problém je považovaná dlhodobá nezamestnanosť, kedy nezamestnaný nemá prácu dlhšie ako 1 rok. V takom prípade je veľmi ťažký návrat späť do práce.

1.1 Základné definície

Nezamestnanosť predstavuje historicky, ale aj v súčasnosti jeden z najsledovanejších a najdiskutovanejších javov trhového hospodárstva.

V ekonomike sa za nezamestnaných považujú osoby produktívneho veku, ktoré spĺňajú dve podmienky:

- nemajú platené zamestnanie a príjem zo sebazamestnávania, sú dočasne uvoľnení z práce a očakávajú, že budú znovu zamestnaní,
- aktívne hľadajú prácu a sú ochotní do práce nastúpiť.

Spolu so zamestnanými (obyvateľstvo, ktoré má platené zamestnanie, alebo sebazamestnanie, vrátane osôb v práci neprítomných, ale majúcich väzbu na zamestnanie – choroba, materská dovolenka a iné) tvorí ekonomicky aktívne obyvateľstvo – pracovnú silu krajiny. Nezamestnanosť sa vyjadruje ukazovateľom miery nezamestnanosti:

$$n = \frac{N}{L} \cdot 100 (\%)$$

kde **n** je miera nezamestnanosti, **N** počet nezamestnaných a **L** celkový počet práceschopných, ktorí pracujú, alebo sa uchádzajú o miesto, tzn. *ekonomicky aktívne obyvateľstvo*.

Dobrovoľná nezamestnanosť znamená, že je uprednostnený voľný čas pred konaním práce. Dobrovoľne nezamestnaní môžu mať ponuky pracovných príležitostí, ale aktívne hľadajú iné, napríklad lepšie platené miesto. Pokiaľ by trh práce bol dokonale konkurenčný, potom by vytváranie rovnováhy dospelo k riešeniu, kedy nezamestnanosť by bola len dobrovoľná, pretože rovnováha trhu (vyrovnanie ponuky s dopytom) nastáva v situácii, kedy časť ekonomicky aktívneho obyvateľstva je nezamestnaná. Ak budeme presne interpretovať ponukovú krivku, potom ale platí, že sú to tí, ktorí sú ochotní pracovať (preto tvoria ponuku práce), ale len pri vyššej mzde. Dobrovoľne uprednostňujú voľný čas pred prácou, ktorá je ocenená mzdou, za ktorú niesú ochotní podstúpiť vynaloženie práce. (Buchtová et al., 2002, s. 64-66)

1.2 Príčiny vzniku nezamestnanosti

Keď hľadáme príčiny vzniku nezamestnanosti, musíme sa pozrieť na mikroekonomické súvislosti tohto problému. V trhovom hospodárstve sa ceny prispôsobujú tak, aby sa ponúkané a dopytované množstvá dostali do rovnováhy. V podmienkach ideálneho trhu by prispôsobovanie ceny za prácu zabezpečilo plnú zamestnanosť. Avšak v reálnych podmienkach trhovej ekonomiky nikdy nie je plná zamestnanosť, práve naopak, dlhodobo osciluje okolo prirodzenej miery nezamestnanosti. Podľa Martincovej (2005, s. 36) vysvetľujeme nenulovú nezamestnanosť štyrmi príčinami:

- zákony o minimálnej mzde,
- existencia odborov,
- efektívnosťná mzda,
- hľadanie pracovného miesta.

Zákony o minimálnej mzde – pokiaľ nastane situácia, že zákon o minimálnej mzde určí výšku minimálnej mzdy nad úroveň rovnovážnej mzdy, vzrastie množstvo ponúkanej práce a zníži sa množstvo požadovanej práce v porovnaní so stavom, kedy nebola určená minimálna mzda. V dôsledku tejto nerovnováhy a umelým zasiahnutím do trhu práce vzniká nezamestnanosť. Minimálna mzda zasahuje najmä nízko kvalifikovanú pracovnú silu, čím ohrozuje len túto skupinu obyvateľstva.

Existencia odborov tiež ovplyvňuje mzdu smerom nad rovnovážnu úroveň. Odbory zastupujú zamestnancov pri rokovaniach tripartity za účelom zlepšenia ich podmienok pri práci ako aj zvýšenia ich platov. Pokiaľ sa nedohodnú, odbory sú oprávnené na rôzne protestné akcie, ktoré znamenajú pre podnik náklady, v niektorých prípadoch dokonca stratu. „*Mzdový cieľ odborov je vyšší ako úroveň rovnovážnej mzdy.*“ (Martincová, 2005, s. 38)

Teória efektívnostných miezd spočíva v tom, že firmy produkujú efektívnejšie, ak vyplácajú vyššie mzdy ako sú rovnovážne. Vďaka tomu je pre spoločnosti výhodnejšie platiť vyššie mzdy, aj napriek tomu, že na trhu práce je rovnovážna mzda nižšia. Týmto správaním podporujú vznik určitej miery nezamestnanosti, v určitých prípadoch dokonca jej zvyšovanie.

Je viacero vysvetlení tejto teórie. Ako prvé sa udáva zdravie pracovníkov, ktoré vyplýva z toho, že lepšie platení zamestnanci majú viac finančných prostriedkov na kvalitnejšiu stravu, tým sú menej chorí a efektívnejší v práci. Ďalší pohľad je z hľadiska fluktuácie. Zamestnanci sú vo firme udržaní prostredníctvom vyšších miezd a firme tým nevznikajú dodatočné náklady na školenie nových pracovníkov. Pracovné úsilie je tiež možným vysvetlením efektívnostných miezd. Pokiaľ chcú pracovníci vyššie mzdy musia vynaložiť vyššie pracovné úsilie. Posledným vysvetlením je hľadanie vzťahu medzi výškou mzdy a kvalitou pracovníkov. Toto vysvetlenie vyplýva z predpokladu, že kvalifikovaní pracovníci sú ochotní akceptovať len vyššiu mzdu.

Posledný dôvod podľa Martincovej (2005, s. 44), ktorý je príčinou vzniku nezamestnanosti je hľadanie pracovných miest. Od predchádzajúcich príčin sa odlišuje tým, že pri tejto príčine nie je rozhodujúci faktor vzniku nezamestnanosti vyššia mzda ako je rovnovážna. Je to situácia, keď pracovníci hľadajú najvýhodnejšiu a najlepšiu pracovnú ponuku, ktorá im vyhovuje. Viaceré inštitúcie sa pokúšajú urýchliť proces hľadania si zamestnania prostredníctvom poskytovania bezplatných informácií o pracovných príležitostiach.

1.3 Typy nezamestnanosti

Informácie o trhu práce a jeho fungovaní sú podmienené rozsahom, štruktúrou a príčinami jednotlivých foriem nezamestnanosti. V súčasných trhových ekonomikách rozlišujeme najmä nasledujúce formy nezamestnanosti.

Najčastejšia nezamestnanosť je frikčná nezamestnanosť, ktorá sa označuje aj ako normálna respektíve prirodzená nezamestnanosť. Existovala by na trhu aj v situácii keby boli mzdy pružné a náklady na zmenu zamestnania nulové. Od iných typov nezamestnanosti sa odlišuje krátkou dobou trvania a to od 6 až po 12 týždňov. Ide teda o nezamestnanosť spôsobenú fluktuáciou pracovníkov, ktorá vzniká prechodom zamestnancov z jedného pracovného miesta do druhého bez priamej časovej nadväznosti. (Rievajová et al., 2006, s. 126)

Ďalším častým typom nezamestnanosti je sezónna nezamestnanosť. Vyskytuje sa najmä v odvetviach, ktoré majú sezónny charakter ako napríklad poľnohospodárstvo, cestovný ruch a iné odvetvia, ktoré sú naviazané na počasie. V praxi platí, že v zime je miera nezamestnanosti vyššia ako v lete.

Štrukturálna nezamestnanosť sa vyskytuje v prípade ak vzniká nesúlad medzi ponukou práce podľa kvalifikácie, pohlavia, regiónu a dopytom po nich. Nesúlad vzniká ako dôsledok štrukturálnych zmien v ekonomike, to znamená že význam jedného odvetvia rastie, kým iného klesá. Štrukturálnou nezamestnanosťou sú ohrozené najmä menej flexibilné skupiny obyvateľstva, ktoré nie sú schopné adaptovať sa na zmenenú štruktúru ekonomiky dostatočne efektívne.

Nebezpečnou formou nezamestnanosti pre ekonomiku je cyklická nezamestnanosť, ktorá vzniká v období ekonomickej stagnácie a recesie. Vyskytuje sa vtedy, keď podniky počas krízy majú zníženú aktivitu v dôsledku poklesu makroekonomického dopytu. Ľudia, napriek tomu, že sú ochotní pracovať, nie sú prijatí do zamestnania, pretože podniky sú nútené znižovať svoju produkciu.

Medzi ďalšie formy nezamestnanosti patria nedobrovoľná a dobrovoľná nezamestnanosť. Pri nedobrovoľnej nezamestnanosti ide o to, že počet nezamestnaných je vyšší ako počet voľných pracovných miest. Ľudia sú ochotní pracovať, ale vzhľadom na nedostatok miest vzniká nezamestnanosť. Dobrovoľná nezamestnanosť naopak vzniká dobrovoľne. Napriek tomu, že počet nezamestnaných je nižší alebo sa rovná počtu voľných pracovných miest, určitá skupina ľudí nereaguje na ponuky trhu práce. Súvisí to najmä ako sme už v predchádzajúcej podkapitole písali s vyhľadávaním pracovných miest. (Rievajová et al., 2006, s. 129)

Ďalšie formy nezamestnanosti môžu byť napríklad opatrnosť, špekulačná, skrytá, nepravá alebo neúplná.

2 NEZAMESTNANOST' AKO SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ PROBLÉM

Nezamestnanosť je komplexným, zd'aleka nielen ekonomickým problémom. V tejto kapitole sa budeme zaoberať nezamestnanosťou prevažne z ekonomického hľadiska, pripomenieme aj niektoré jej dôsledky vo sfére mimoekonomickej, najmä vo sfére psychosociálnej. Ved' vstup do ekonomickej aktivity, alebo odchod z nej je jedným z našich životných medzníkov. Ďalším dôkazom je napríklad skutočnosť, že pokiaľ sa človek predstavuje, jeho zamestnanie patrí medzi päť prvých vecí, ktoré o sebe povie. (Jurečka et al., 2010, s. 135)

2.1 Skupiny so zvýšeným rizikom nezamestnanosti

Pokiaľ chceme riešiť nezamestnanosť v spoločnosti, je potrebné sa zamerať na skupiny so zvýšeným rizikom nezamestnanosti. V nasledujúcej tabuľke zo štatistického úradu môžeme sledovať štruktúru nezamestnanosti podľa dosiahnutého vzdelania.

Vzdelanie	2011	2012
Základné	18,1	18,7
Učňovské bez maturity	37,3	36,6
Stredné bez maturity	3,1	2,8
Učňovské s maturitou	3,9	3,2
Úplné stredné všeobecné	4,8	5,0
Úplné stredné odborné	24,3	24,1
Vyššie odborné	0,5	0,4
Vysokoškolské	7,9	9,2
Bez školského vzdelania	0,1	0,1

Tab. č. 1 Medziročný vývoj vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných v %

Z uvedenej štruktúry vyplýva, že ľudia s nižším vzdelaním tvoria rizikovejšiu skupinu obyvateľov pokiaľ ide o nezamestnanosť. Napriek tomu musíme konštatovať, že v súčasnosti je veľkým problémom aj neschopnosť uplatnenia sa absolventov stredných a vysokých škôl, ktorí po ukončení štúdia nemajú v porovnaní s konkurenciou dostatočnú prax a nedokážu sa na trhu práce orientovať.

Ďalšou rizikovou skupinou sú uchádzači v preddôchodkovom veku, ktorí sú pre zamestnávateľov neatraktívni. Problémom uchádzačov v tomto veku je absencia motivácie prispôbiť sa novým podmienkam na trhu práce a neschopnosť meniť ich doterajšie pracovné zaradenie prostredníctvom rekvalifikácie. Na trhu práce je dostatočná ponuka pracovnej sily, v dôsledku čoho zamestnávatelia uprednostňujú ľudí v mladšom veku.

Veľmi veľkú skupinu nezamestnaných tvoria problémoví uchádzači, ktorí sú v prevažnej miere príslušníci rómskeho etnika. Zamestnávatelia nie sú ochotní uzatvoriť pracovný pomer s týmito občanmi, pretože ich úroveň vzdelania je často minimálna a nemajú pracovné návyky.

Ženy po materskej dovolenke predstavujú rizikovú skupinu na trhu práce v dôsledku toho, že zamestnávatelia predpokladajú, že ženy sa budú musieť starať o domácnosť, výchovu maloletého dieťaťa. Zamestnávatelia preto uprednostnia muža, pri ktorom sa predpokladá vyššia flexibilita, čo sa týka pracovného času ako u ženy.

Medzi rizikovú skupinu obyvateľstva patria aj osoby so zdravotným postihnutím, ktoré zamestnávatelia nezamestnávajú z dôvodu nižšej produktivity a často by viedli pre zamestnávateľa k zvýšeným nákladom na upravenie pracoviska ako je bezbarierový prístup. Z týchto dôvodov uprednostnia zdravých jedincov, napriek tomu, že im zo zákona plynie povinnosť vytvoriť pracovné miesto pre zamestnanca so zdravotným postihnutím, uprednostia drahšiu možnosť a to odvieť odvod do sociálneho zabezpečenia.

2.2 Dlhodobá nezamestnanosť

Dlhodobá nezamestnanosť je v súčasnosti problém takmer vo všetkých krajinách. Podľa Medzinárodnej organizácie práce je dlhodobá nezamestnanosť taká, ktorá prevyšuje 12 mesiacov. Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovej štruktúre nezamestnaných podľa dĺžky nezamestnanosti vykazuje stúpajúci trend, i keď v niektorých štátoch celková nezamestnanosť klesá.

Trvanie nezamestnanosti	2011	2012
Do 1 mesiaca (vrátane)	5,9	6,6
Viac ako 1 mesiac až 3 mesiace	6,4	6,6
Viac ako 3 mesiace až 6 mesiacov	8,6	8,4
Viac ako 6 mesiacov až 1 rok	15,2	14,6
Viac ako 1 rok	63,9	63,8

Tab. č. 2 Medziročný vývoj štruktúry nezamestnaných podľa dĺžky nezamestnanosti v %

Pri pohľade na predchádzajúcu tabuľku zo Štatistického úradu môžeme vidieť, že podľa definície MOP je na Slovensku podiel dlhodobo nezamestnaných až 63,8% v roku 2012. Kraje s dlhodobou nezamestnanosťou sú najmä tie východné, kde je to zapríčinené prevažne rómskym etnikom. Rizikovou skupinou pri dlhodobej nezamestnanosti sú aj spomínaní absolventi škôl, ktorí nemajú pracovné návyky.

V prípade dlhodobej nezamestnanosti začínajú pôsobiť faktory, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú kvalifikáciu nezamestnaných osôb, ich sociálnu pozíciu a psychiku. Dlhodobá nezamestnanosť pôsobí tiež na druhú stranu trhu práce – na potenciálnych zamestnávateľov. Tí môžu pozerieť na dlhodobo nezamestnaného s dešpektom. Môžu napríklad usudzovať, že pokiaľ je človek dlhšiu dobu nezamestnaný, klesá jeho chuť pracovať a znižuje sa jeho kvalifikácia. Dlhodobá nezamestnanosť je niekedy vnímaná ako určitý signál, že uchádzač o zamestnanie je pravdepodobne pre daného zamestnávateľa nevhodný.

2.3 Okunov zákon

Kvantitatívny vzťah v ekonómii, ktorý vyjadruje štatistický vzťah medzi ekonomickým rastom a mierou nezamestnanosti, ktoré patria medzi najdôležitejšie ekonomické veličiny, sa nazýva Okunov zákon.

Arthur Okun, predseda Rady ekonomických poradcov amerického prezidenta, odhadol v 60. rokoch minulého storočia vzťah na základe štvrťročných údajov v USA. „*Ak je tempo rastu reálneho HDP za obdobie jedného roka o jedno percento nad úrovňou potenciálneho produktu, tak podľa tohto zákona miera nezamestnanosti klesne o pol percenta.*“ (Martincová, 2005, s. 81)

Okunov zákon teda hovorí, že na každé 2% (respektíve 3%), o ktoré HDP klesne vzhľadom k potenciálnemu produktu, sa miera nezamestnanosti zvýši o 1%. Sociálny dôsledok je najmä dlhodobá (dlhšia ako 1/2 roku) nedobrovoľná nezamestnanosť, ktorá prináša ľudské sociálne a psychologické dôsledky.

Vysvetlenie tohto javu z pohľadu ekonomiky je jednoduché. Rýchlosť rastu potenciálneho hrubého domáceho produktu je určené rýchlosťou rastu technologického pokroku, ak dopyt rastie rýchlejšie ako produktivita, signalizuje to, že v hospodárstve sa bude využívať vyšší počet výrobných faktorov, medzi ktoré patrí aj práca.

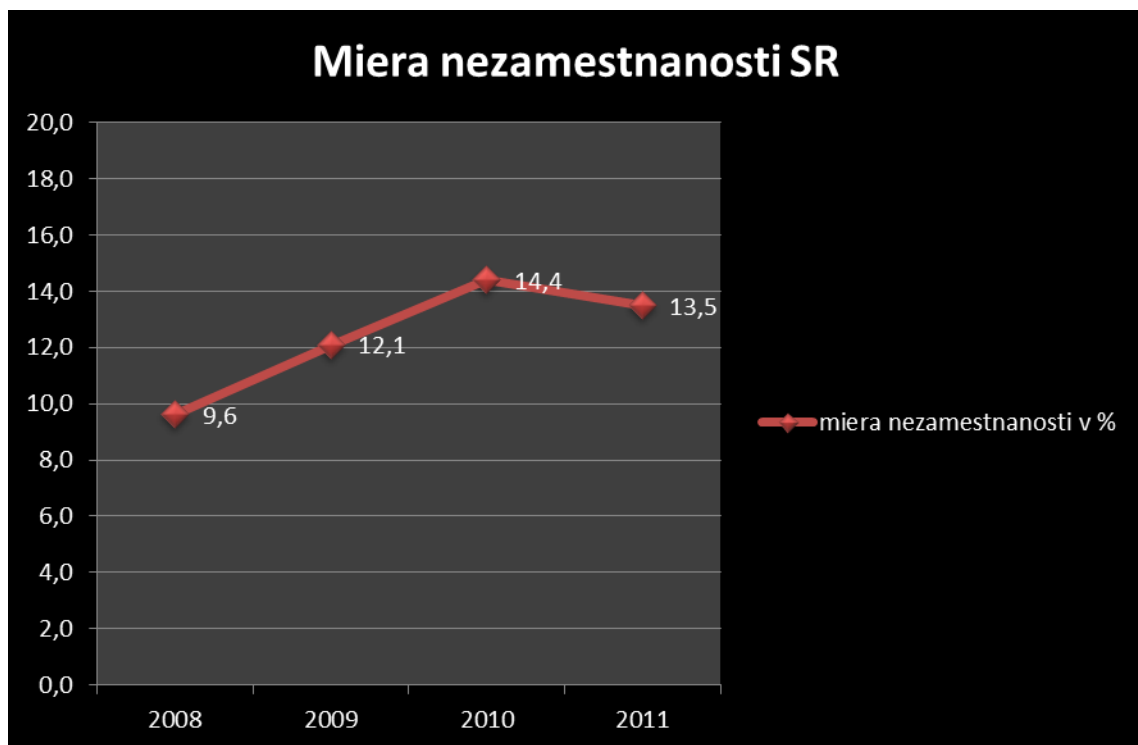
Triviálne vysvetlenie tohto vzťahu skutočne zaráža až nabáda k opätovnému empirickému overovaniu. Ako je to s aplikáciou Okunového zákona v podmienkach Slovenskej republiky?

Podľa výpočtov zo zdrojov Štatistického úradu je hodnota Okunovho koeficientu vyššia, ako hodnota, ktorá bola Okunom odhadnutá v šesťdesiatych rokoch v USA, čo vysvetľuje že produkcia v podmienkach SR je relatívne náročnejšia na prácu. Toto tvrdenie je podložiteľné.

Rýchlosť rastu zlučiteľná s konštantnou úrovňou nezamestnanosti dosahuje dvojnásobnú hodnotu, čo môže naznačovať vyššiu rýchlosť rastu potenciálneho hrubého domáceho produktu. Tento výsledok je zlučiteľný s ekonomickým tvrdením, že „Slovenská republika je stále dobiehajúcou krajinou.“ (Dujava, 2013)

2.4 Aktuálny stav a vývoj nezamestnanosti

Na Slovensku je aktuálne najväčším problémom nezamestnanosť. Nezamestnanosť začala prudko rásť od roku 2008, kedy vypukla globálna finančná kríza, ktorá prerástla do hospodárskej krízy. Slovenská republika je malý štát, ktorého otvorenosť predstavuje 186% HDP (Sadovská, 2013) a tým pádom je odkázaná na ekonomické dianie v krajinách, ktoré sú odbytiskom jeho tovarov a služieb.

Graf č. 1 Miera nezamestnanosti SR

Miera nezamestnanosti je tradične nižšia v západnej časti krajiny, kde sa sústreďuje priemysel a služby. Horšie na tom je južná a východná časť Slovenska, kde je horšia infraštruktúra, menej pracovných príležitostí a úroveň nezamestnanosti zvyšujú dlhodobozamestnaní z rómskeho etnika.

Definícia: Podľa metodiky výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) sú za nezamestnaných považované všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré súčasne spĺňajú tri podmienky:

- v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu
- v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov
- sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov. (Štatistický úrad SR, 2013)

Ukazovateľ	2012					2013
	1.Q.	2.Q.	3.Q.	4.Q.	rok	1.Q.
Počet nezamestnaných spolu (v tis. osôb)	380,3	368,0	371,3	390,4	377,5	395,5
Miera nezamestnanosti (v %)	14,1	13,6	13,7	14,4	14,0	14,5

Tab. č. 3 Nezamestnanosť podľa Výberového zisťovania pracovných síl v roku 2013

2.5 Sociálne a ekonomické aspekty nezamestnanosti

Nezamestnanosť, ktorú mnohí ekonómovia považujú popri inflácii za druhé makroekonomické zlo, prináša so sebou radu dopadov, ako ekonomických, tak sociálnych. Ak existuje vysoká nezamestnanosť, krajina nevyrába na hranici svojich produkčných možností, pretože časť zdrojov (nielen pracovných, ale aj kapitálových a podobne) nie je využitá. Preto dochádza ku strate produktov ekonomiky.

Vplyvom pretrvávajúcej nezamestnanosti môže vzniknúť, alebo sa bude zvyšovať schodok štátneho rozpočtu, a to hneď z niekoľkých dôvodov. Jednak je nutné vyplácať podpory v nezamestnanosti, ďalšie výdaje sú spojené s financovaním chodov úradu práce a s aktívnou politikou nezamestnanosti. Navyše sa znižujú daňové príjmy štátneho rozpočtu, pretože spoločnosť stráca dane z príjmu, ktoré by nezamestnaní mohli platiť, keby pracovali. Ďalší výpadok v daňových príjmoch štátu súvisí s nižšími výbermi nepriamych

daní (DPH a spotrebných daní), pretože nízky disponibilný dôchodok rodín s jedným, či viacerými nezamestnanými členmi neumožňuje nakupovať také množstvo zbožia, ako keby títo ľudia boli zamestnaní a dostávali mzdu.

Pri dlhodobo nezamestnaných dochádza po určitej dobe ku zmenám, ktoré im sťažujú ich spätný návrat do zamestnania. Tieto zmeny totiž spôsobujú úpadok ich ľudského kapitálu. Ľudia pri dlhotrvajúcej nezamestnanosti strácajú skúsenosť, schopnosti a praktické i teoretické znalosti, ktoré získavali a udržiavali si prácou. Dlhodobo nezamestnaný človek spravidla nie je schopný ihneď po nástupe do nového zamestnania podávať také výkony, ktoré podával pred svojim prepustením z predchádzajúceho zamestnania a ktoré by od neho očakával jeho zamestnávateľ.

Po opakovaných neúspešných pokusoch pri hľadaní pracovného miesta s rastúcou dobou nezamestnanosti sa u človeka môže objaviť klesajúci záujem pracovať. Zvykne si na poberanie sociálnej podpory a disponovanie voľným časom. Negatívnym dôsledkom sú zmeny vo vnímaní času a rozbitie štruktúry dňa nezamestnaného. (Jurečka et al., 2010, s. 145)

Čas ubieha pomalšie než v zamestnaní, štruktúra dňa je narušená a po nejakej dobe dochádza tiež ku splynutiu všedných dní a víkendov. Čas v živote nezamestnaného začína hrať vedľajšiu úlohu a je zaplňaný nudou. Paradoxom je, že práve neobmedzené množstvo voľného času zabraňuje nezamestnaným ho účelovo využívať, pretože v dnešnom komerčne orientovanom svete sú k využívaniu voľného času nutné peniaze, ktoré nezamestnaný obvykle nemá.

Pretože so stratou zamestnania je obvykle spojený i pokles životnej úrovne, môže sa s rastom nezamestnanosti zvyšovať počet trestných činov, s ktorých pomocou si niektorí nezamestnaní pokúšajú zadovážiť finančné prostriedky nutné k obnoveniu pôvodného životného štandardu. Nárast kriminality vyvoláva zvýšené výdaje zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie policajných služieb, súdnictva, prípadne väzenskej služby.

Strata zamestnania tiež vedie ku sociálnej izolácii. Nezamestnaného môže postihnúť strata kontaktov, spoločenskej prestíže, prípadne autority v rodine. Nezamestnanosť môže celkom narušiť a rozbiť vzťahy medzi jednotlivými členmi rodiny.

Vylúčenie zo sociálnych vzťahov a z masovej spotreby môže nezamestnanému spôsobiť psychické trápenie, pretože nakupovanie dnes patrí ku spoločenskej udalosti a stáva sa novým koníčkom dnešnej spoločnosti. Nákupom človek často rieši svoje psychické problémy, pretože vlastníctvo novej veci mu spôsobuje potešenie a aspoň dočasné zabudnutie na reálne problémy.

Ľudia postihnutí najmä dlhotrvajúcou nezamestnanosťou sú vystavení nebezpečeniu, že podľahnú smútku a depresiám, často svoje starosti začnú riešiť konzumáciou alkoholu a ďalších drog. Častejšie než ostatná populácia z nich dochádza ku samovraždám, ktoré pre okolie majú signalizovať psychické starosti postihnutého. Bola preukázaná závislosť medzi dĺžkou trvania nezamestnanosti a zhoršením zdravotného stavu, a to ako fyzického, tak psychického. Závažným sprievodným javom nezamestnanosti je tiež strata sebaúcty a podlomené sebavedomie.

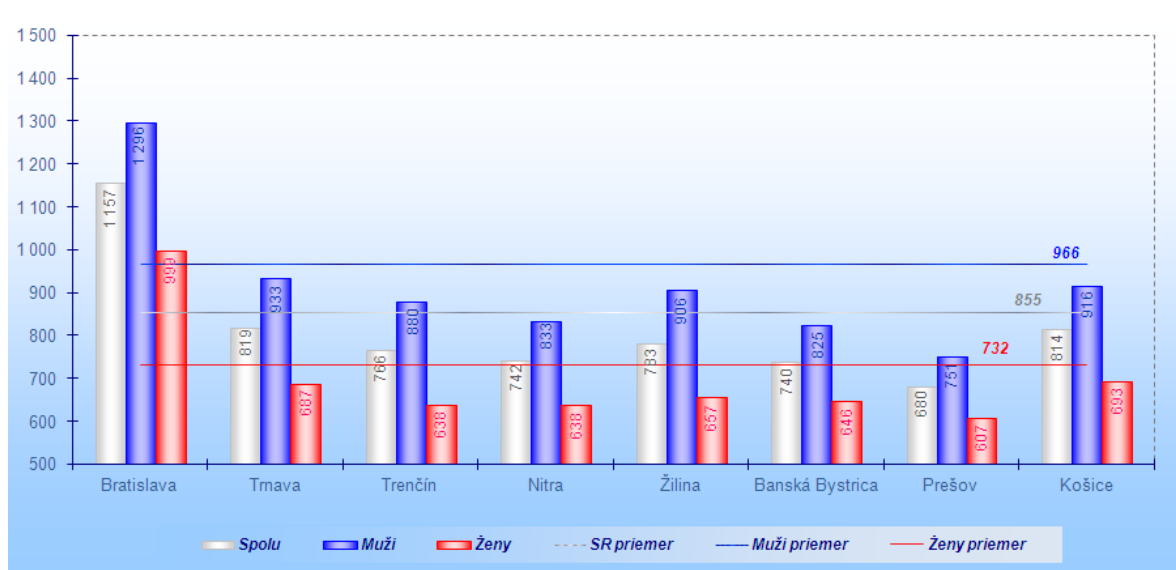
S rastúcim podielom dlhodobej nezamestnanosti klesá i možnosť nezamestnaných spoliehať sa na rodinné zdroje, pretože ich príbuzní a priatelia žijú v rovnako postihnutom prostredí. Jeden z veľkých problémov, ktorý sa vyskytuje najmä v západných krajinách, je viacgeneračná nezamestnanosť. Tak, ako sa v niektorých rodinách dedí remeslo z deda na otca a z otca na syna, tak sa u niektorých rodín „dedí“ nezamestnanosť. (Jurečka et al., 2010, s. 146)

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

3 ANALÝZA TRHU PRÁCE NA KRAJSKEJ ÚROVNI

Analýza trhu práce je predpokladom, aby sme mohli aplikovať prípadné opatrenia v boji s nezamestnanosťou. Dokážeme lepšie porozumieť disparitám, ktoré sú v rámci jednotlivých regiónov a porovnáme západné kraje s východnými.

V nasledujúcom grafe vidíme aká bola priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2011 rozdelená podľa pohlavia v rámci jednotlivých krajov. Z uvedených údajov vyplýva, že aj naďalej muži zarábajú približne o polovicu viac ako ženy. Nerovnosť platov čiastočne vychádza zo spoločnosti, kde je zaužívané, že muž je živiteľ rodiny a žena sa má starať o domácnosť. Na druhej strane treba povedať aj dôvody ako je napríklad neochota zamestnávať ženy na lepšie platené pracovné pozície z dôvodu možného odchodu na materskú dovolenku, prípadne sa predpokladá, že žena sa musí starať o deti a chod domácnosti, tým pádom nemá dostatok času venovať sa práci.

Graf č. 2 Priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2011 podľa krajov a pohlavia

3.1 Mesačné náklady práce na zamestnanca

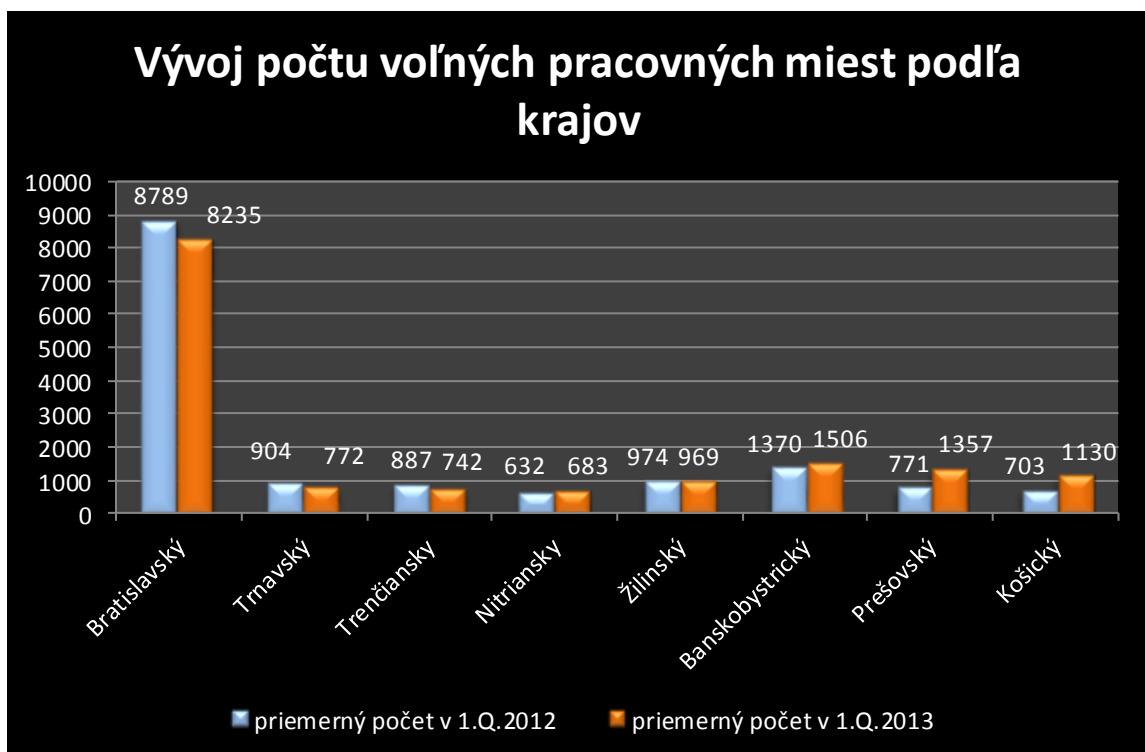
Mesačné náklady práce na zamestnanca sú tvorené priamymi a nepriamymi nákladmi. Medzi priame náklady patrí najmä základná tarifná mzda. Nepriame náklady sú determinované povinnými a nepovinnými príspevkami na sociálne zabezpečenie platené zamestnávateľom, sociálne dávky, náklady spojené so školením zamestnancov a personálne náklady na nábor zamestnancov. Priemerné mesačné náklady práce na zamestnanca na Slovensku boli v roku 2011 vo výške 1172 €. V rozdelení podľa krajov vidíme z grafu, že najvyššie náklady boli v Bratislavskom kraji vo výške 1529 €. Spôsobené boli najmä vyššou priemernou mzdou a tiež vyššími nepriamymi nákladmi v kraji ako napríklad náklady súvisiace s náborm zamestnancov. Napriek vyšším mesačným nákladom na zamestnanca v Bratislavskom kraji, zamestnávatelia vytvárajú nové pracovné miesta práve v tomto regióne z dôvodu dobrej infraštruktúry, koncentrácie priemyslu a lepším prepojením na subdodávateľov, výhodnejšej polohy vzhľadom na zahraničie a vyššej kvality služieb.

Graf č. 3 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2011 podľa krajov

3.2 Vývoj počtu voľných pracovných miest

Vývoj počtu voľných pracovných miest v rámci jednotlivých krajov zaznamenal v absolútnom vyjadrení v 1. Q. 2013 takmer totožné výsledky ako v predchádzajúcom období. Napriek tomu môžeme konštatovať pozitívny vývoj najmä v regióne východného Slovenska, kde sa počet voľných pracovných miest zvýšil v Prešovskom a tiež Košickom kraji. Najväčší pokles voľných pracovných miest v absolútnom vyjadrení zaznamenal Bratislavský kraj, avšak v tomto kraji sa nezamestnanosť pohybuje na úrovni okolo 6%. Z grafu možno vidieť rozdiel medzi západným a východným regiónom Slovenska. Je to spôsobené najmä lepšou infraštruktúrou Bratislavy, atraktívnou polohou vzhľadom na susedné Česko, Rakúsko a Maďarsko a vyššou životnou úrovňou.

Graf č. 4 Vývoj počtu voľných pracovných miest podľa krajov

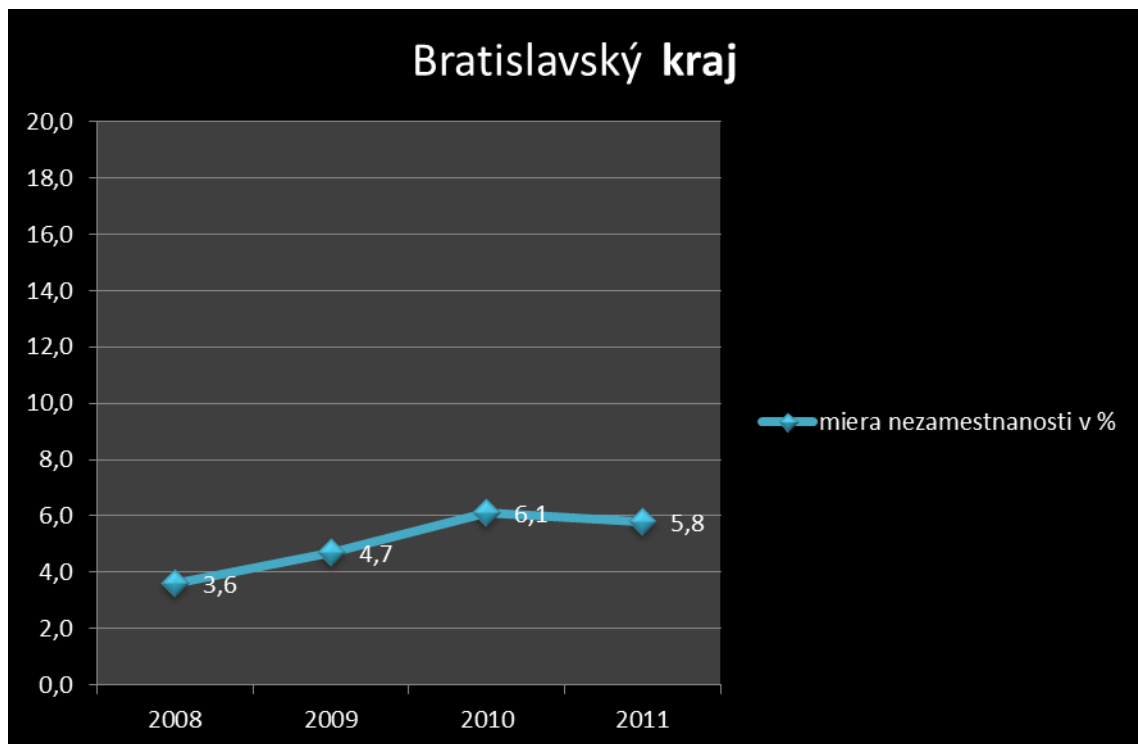
3.3 Miera nezamestnanosti jednotlivých krajov

V tejto podkapitole predstavíme na grafoch miery nezamestnanosti v jednotlivých krajoch za roky 2008 až 2011. Poukážeme na priepastné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi Slovenska, najmä medzi západnou a východnou časťou.

➤ BRATISLAVSKÝ KRAJ

V Bratislavskom kraji bola úroveň nezamestnaných v roku 2008 len 3,6%. S príchodom krízy sa podiel nezamestnaných zvýšil do roku 2011 na 5,8%. Tento kraj má dlhodobo najnižšiu mieru nezamestnaných, čo je zapríčinené sústredovaním priemyslu a služieb v tomto regióne. Bratislava má taktiež výhodnú polohu vzhľadom na susednú Českú republiku, Rakúsko i Maďarsko.

Dominantné odvetvia priemyslu v kraji sú automobilový, strojársky, chemický, potravinársky a elektrotechnický. Tieto odvetvia sú rozvinuté najmä kvôli vysokej vzdelanostnej úrovni, rozvinutej infraštruktúre a vysokému dopytu po tovaroch a službách. Bratislavský región je na Slovensku prvým krajom kde obchod a služby začínajú dominovať nad priemyselnou produkciou.

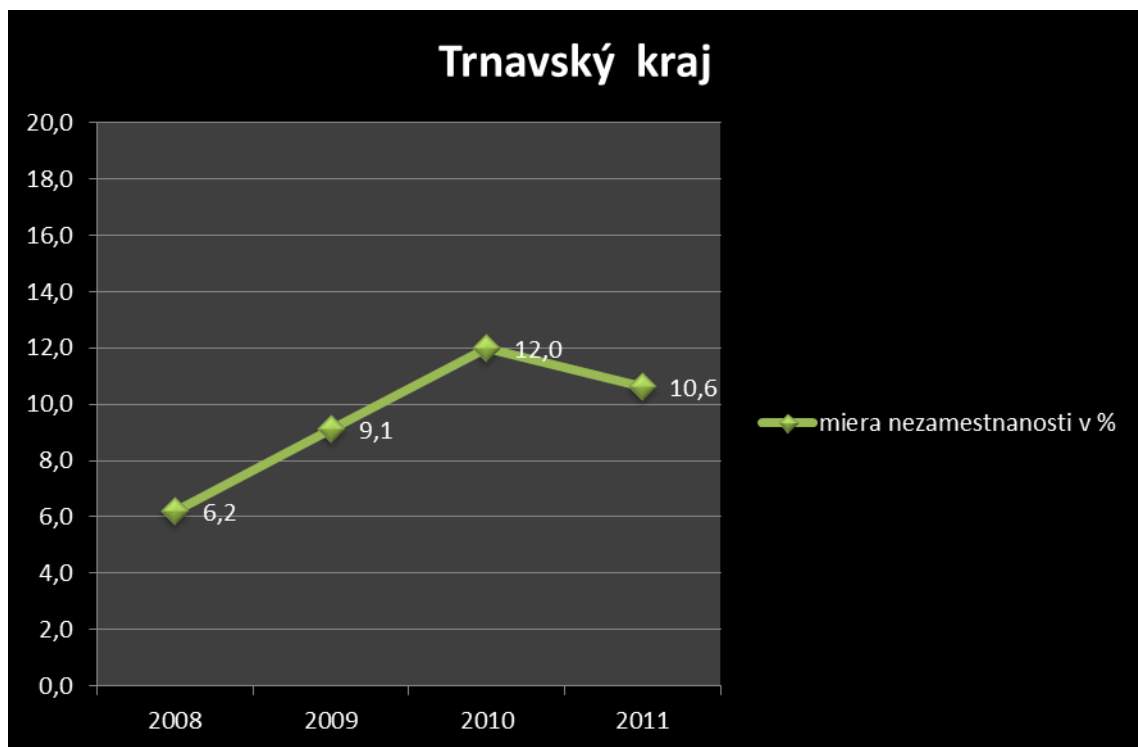
Graf č. 5 Miera nezamestnanosti – Bratislavský kraj

➤ TRNAVSKÝ KRAJ

Nezamestnanosť v Trnavskom kraji mala dlhodobo klesajúcu tendenciu až do roku 2008 kedy začala narastať v dôsledku finančnej krízy. V roku 2010 dosiahla úroveň nezamestnanosti 12,0%. Trnavský kraj sa vyznačuje aj tým, že jeho obyvatelia často dochádzajú za prácou do Bratislavského kraja, kde sú lepšie platové podmienky.

V priemyselných odvetviach prevláda elektrotechnický, hutnícky, automobilový, a sklársky priemysel. Príchod nových zahraničných investorov v poslednom období vyústil do vyššej pridanej hodnoty v elektrotechnike a strojárstve.

Na juhu kraja dominuje potravinársky priemysel a na severe spotrebný. V kraji dominujú automobilky PSA Peugeot Citroën a firma Samsung. Zastúpenie všetkých odvetví priemyslu je v priemyselnom centre Trnava, od produkcie skla až po strojárstvo.

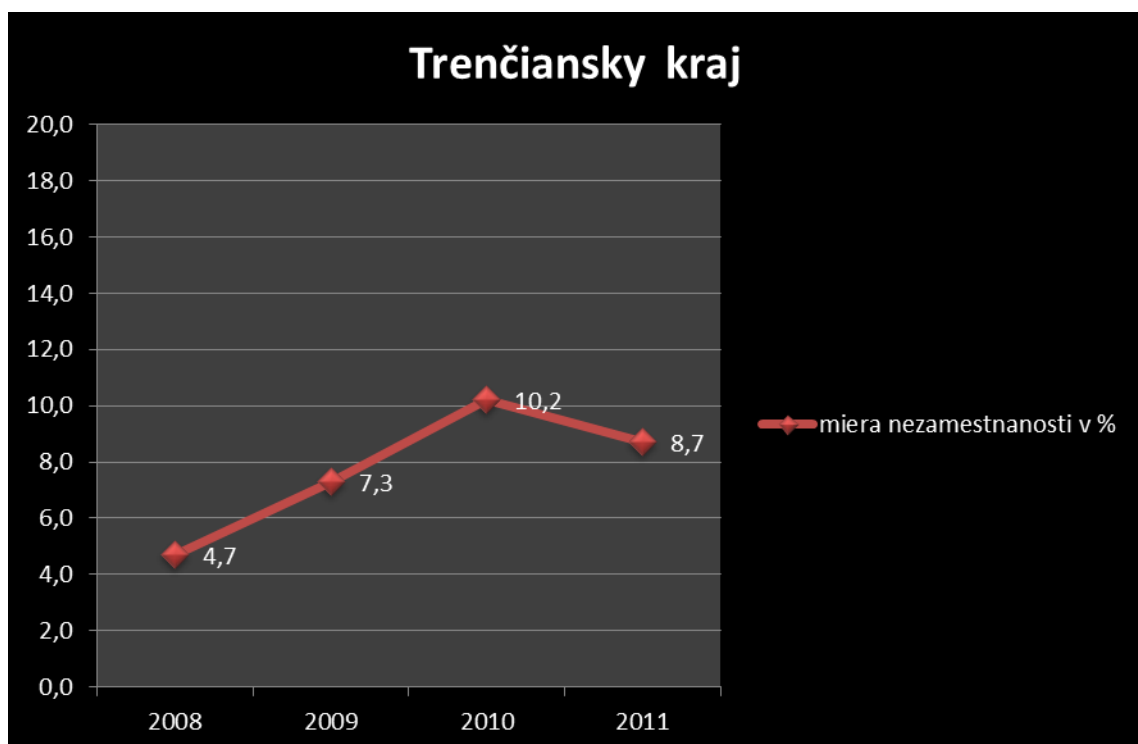
Graf č. 6 Miera nezamestnanosti – Trnavský kraj

➤ TRENČIANSKY KRAJ

Trenčiansky kraj sa vyznačuje tým, že má dlhodobo nízku mieru nezamestnanosti, pretože to vyplýva z minulosti. Na Považí sa vždy sústreďoval priemysel a tento región ponúka množstvo kvalifikovanej pracovnej sily. Má dlhú tradíciu najmä v oblasti strojárskoho, textilného, chemického a gumárenského priemyslu. Strojárska výroba sa v minulom storočí využívala na zbrojné účely.

Kraj sa vyznačuje najmä mimoriadnou aktivitou malých a stredných firiem. Príchod zahraničných investorov do regiónu vyústil najmä do rozvoja nových progresívnych odvetví ako je napríklad elektrotechnická výroba alebo produkcia ovládacích prvkov a káblových zväzkov. Spoločnosť AUO Corporation investovala 191 miliónov v meste Trenčín, čo vytvorí 1300 priamych a okolo 2000 nepriamych pracovných miest.

Nezamestnanosť sa dlhodobo pohybuje na úrovni pod 10%, len vplyvom hospodárskej krízy sa v roku 2010 dostala na úroveň 10,2%.

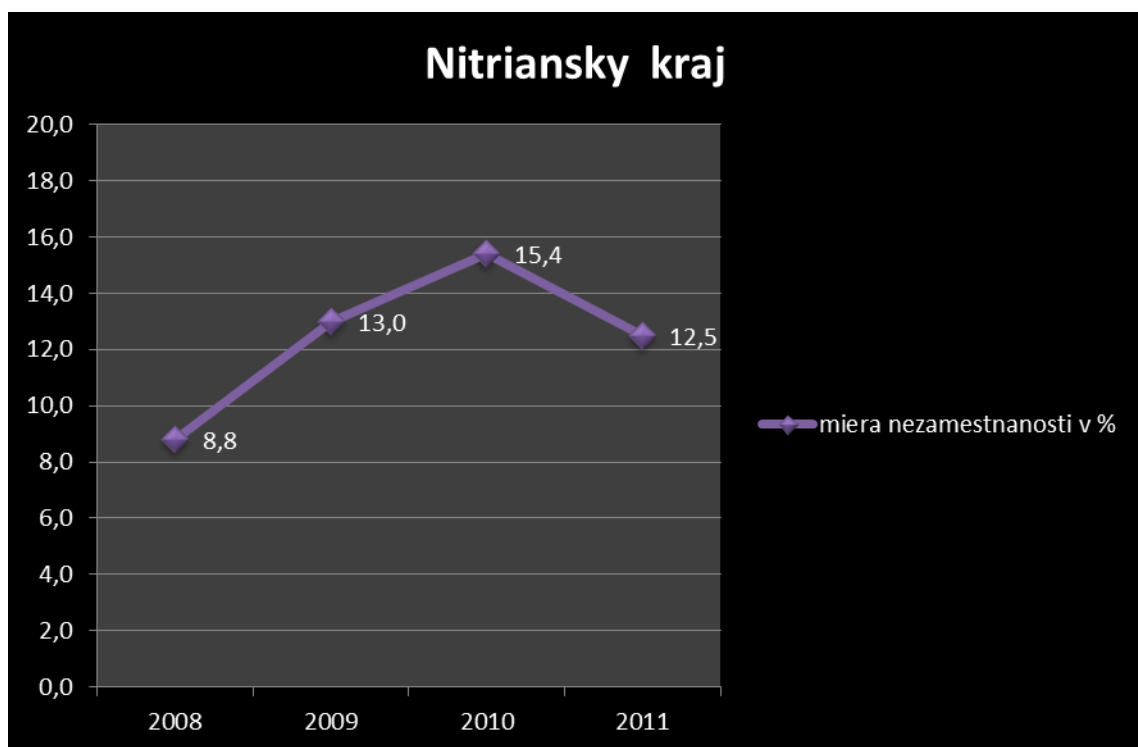

Graf č. 7 Miera nezamestnanosti – Trenčiansky kraj

➤ NITRIANSKY KRAJ

Nitriansky kraj mal klesajúcu mieru nezamestnanosti do obdobia vzniku krízy. Tento kraj môžeme zaradiť medzi priemyselno-poľnohospodárske. Vďaka prítomnosti Žitného ostrova a Podunajskej nížiny v kraji vždy dominovala poľnohospodárska výroba.

V súčasnosti sú v tomto regióne najviac zastúpené tri odvetvia – strojársky, papierenský a chemický priemysel. Problémom v kraji je nedostatočná diverzifikácia priemyslu v rámci jednotlivých miest. Stávajú sa z nich homogénne orientované mestá, napríklad Komárno je centrom lodiarskeho priemyslu, Šaľa sa sústreďuje na chemickú produkciu a Tlmače na strojársku výrobu. Len Nitra má zastúpené širšie spektrum priemyslu.

Graf č. 8 Miera nezamestnanosti – Nitriansky kraj

➤ ŽILINSKÝ KRAJ

V Žilinskom kraji sa nezamestnanosť za obdobie rokov 2008 až 2011 takmer zdvojnásobila z pôvodných 7,7% na 14,3%. Žilinský kraj sa zaraďuje medzi priemyselné regióny so značným potenciálom na rozvoj. Potenciál pre rozvoj tkvie najmä v jeho lokalizácii, ktorá je v blízkosti priemyselných zón susednej Českej a Poľskej republiky.

Priemysel je orientovaný na odvetvia strojárstva, metalurgie, produkcie dreva, celulózy a papiera. Špecifikum Žilinského kraja je podiel stavebníctva na ročnom obrate až 13%. Významné zastúpenie majú aj telekomunikácie a elektrotechnický priemysel. Komunikačné a informačné technológie majú dlhú tradíciu v oblasti výskumu a vývoja. Žilina sa vyznačuje dlhoročnou výskumnou základňou v odvetviach ako sú, informačné technológie, textilný, potravinársky a chemický priemysel.

Avšak najväčší rozmach v kraji má automobilový priemysel vďaka automobilke KIA a jej subdodávateľov. Prítomné sú aj mnohé iné firmy spolupracujúce s automobilovým priemyslom.

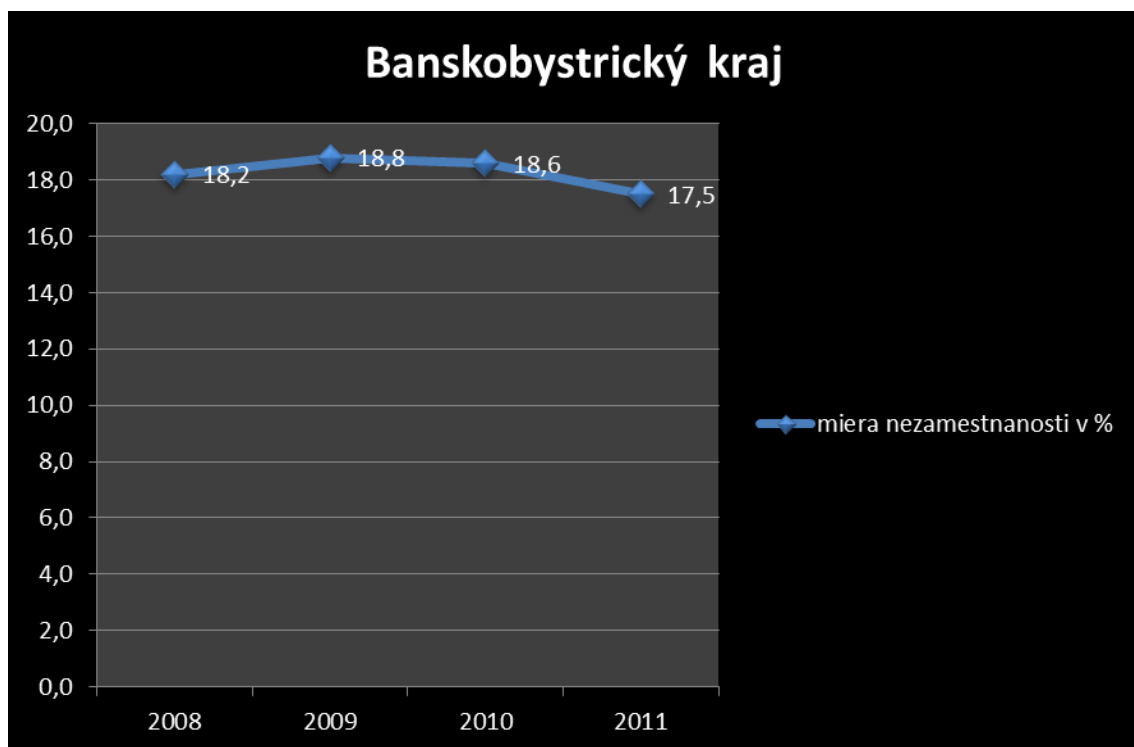

Graf č. 9 Miera nezamestnanosti – Žilinský kraj

➤ BANSKOBYSSTRICKÝ KRAJ

Napriek tomu, že v Banskobystrickom kraji sa nezamestnanosť za roky 2008 až 2011 znížila o 0,7%, nemôžeme konštatovať zlepšenie situácie na trhu práce. Tento kraj dlhodobo bojuje s vysokou nezamestnanosťou, ktorá sa blíži k takmer 20%. Nepriaznivý stav zapríčiňujú v tomto kraji najmä okresy ako sú Rimavská Sobota, Poltár alebo Revúca. V decembri roku 2012 bola miera nezamestnanosti podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR v okrese Rimavská Sobota až 35,6%.

Priemysel v kraji sa orientuje na hutníctvo vďaka baníckej histórii tejto oblasti. Práve hutnícke spoločnosti sú najväčšie v kraji. Spracovanie a výroba kovov predstavujú až 60% priemyselného exportu kraja. V kraji má zastúpenie aj chemický, drevársky, strojársky a farmaceutický priemysel. Banská Bystrica sa v poslednom období orientuje najmä na zvýšenie podielu služieb a obchodu.

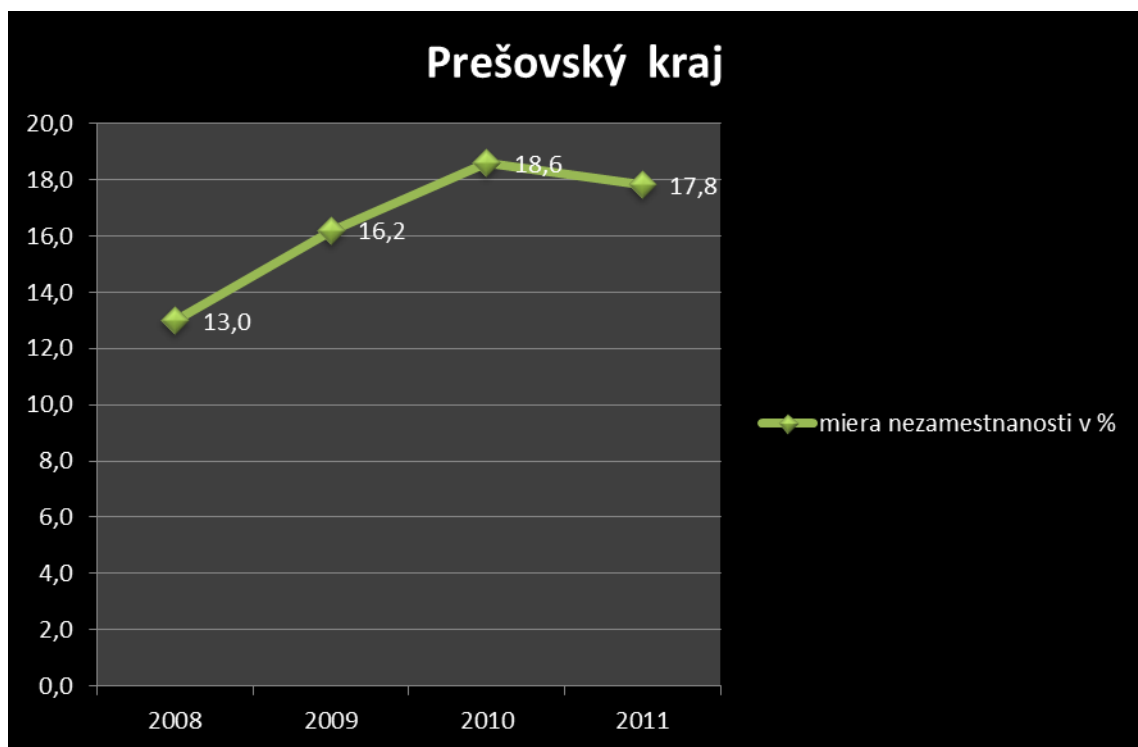
Graf č. 10 Miera nezamestnanosti – Banskobystrický kraj

➤ PREŠOVSKÝ KRAJ

Prešovský kraj je v Slovenskej republike najslabším krajom pokiaľ ide o ekonomiku. Vďaka za to najmä vidieckemu charakteru, zlej infraštruktúre a nevýhodnej polohe. Orientácia podnikov sa sústreďuje prevažne na potravinársku výrobu.

V kraji dominujú najmä odvetvia – potravinársky, strojársky, textilný a chemický priemysel. Okrem chemického priemyslu sú tieto odvetvia prítomné naprieč celým krajom. Chemické odvetvie reprezentuje niekoľko veľkých podnikov v okresoch Humenné a Poprad. Najdôležitejšie podniky sú v súčasnosti Tesla Stropkov, ktorá vyrába telefónne prístroje a Whirlpool Poprad, ktorý sa zaoberá výrobou práčiek a elektrických spotrebičov.

Nezamestnanosť v kraji je jednou z najhorších v Slovenskej republike. V roku 2011 dosiahla až 17,8%. Za situáciu môže už spomínaná neatraktívnosť regiónu, zlá infraštruktúra a orientácia sa na potravinársku výrobu.

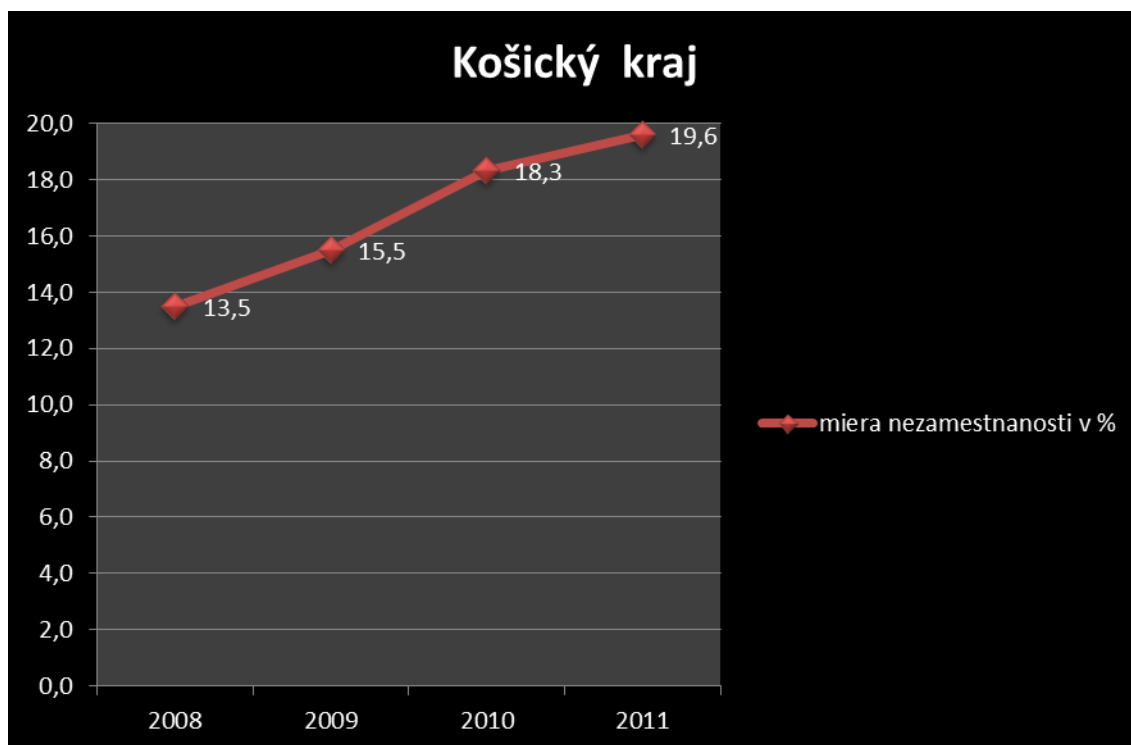
Graf č. 11 Miera nezamestnanosti – Prešovský kraj

➤ KOŠICKÝ KRAJ

Košický kraj je po Bratislavskom kraji druhý najdôležitejší kraj Slovenskej republiky pokiaľ ide o exportnú výkonnosť a produkciu hrubého domáceho produktu. Mesto Košice, ktoré je druhé najväčšie mesto na Slovensku patrí zároveň medzi najrozvinutejšie mestá. Enormne dôležitá je štruktúra priemyslu Košíc, ktorá je kľúčovou zložkou v hospodárstve celej republiky.

Je tu prítomný najmä hutnícky priemysel, ktorý tvorí až 50% exportu kraja. Zapríčinené je to najmä spoločnosťou U.S. Steel Košice, ktorá je najväčšou spoločnosťou v Košickom kraji. Ďalším silným odvetvím je chemické, ktoré reprezentuje Chemko Strážske zaoberajúce sa organickou a anorganickou chémiou. V elektrotechnickom priemysle pôsobia podniky so značným kapitálom zo zahraničia ako BSH Drives and Pumps Michalovce.

Napriek pomerne vysokej nezamestnanosti, situácia v kraji nie je až tak zlá a výsledky skresľuje najmä rómske etnikum, ktoré má vysoký podiel v kraji. Potenciál kraja je najmä v kvalifikovanej pracovnej sile, ktorá musí odchádzať do iných krajov alebo do zahraničia za lepšie platenou prácou.

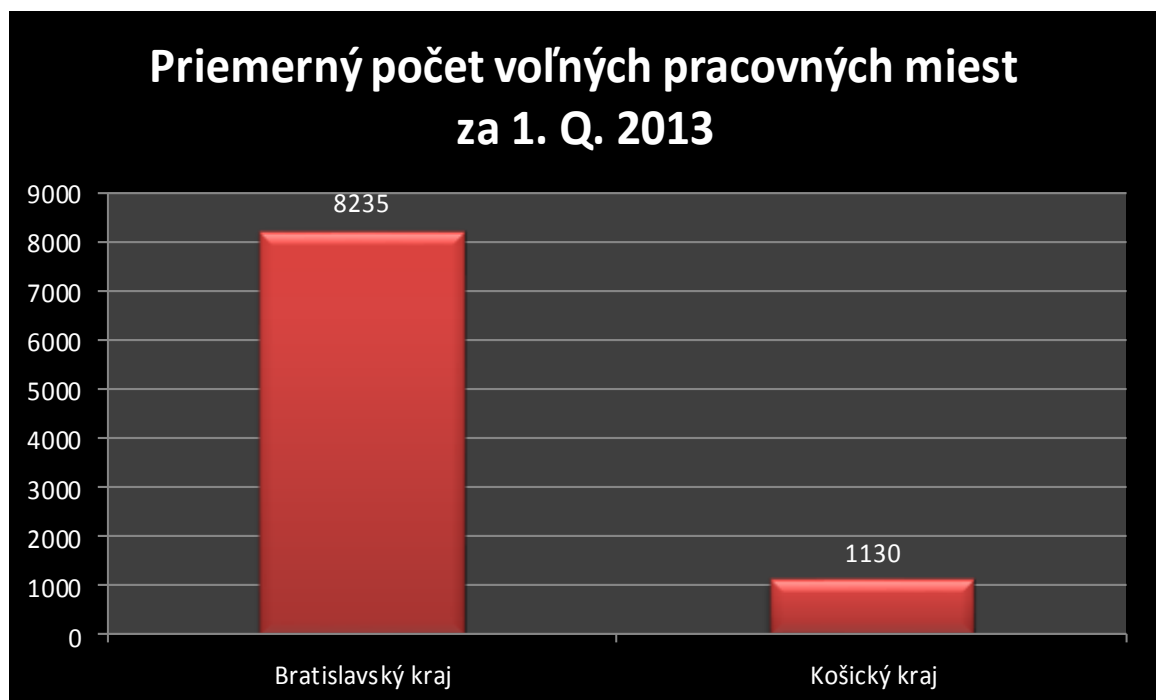
Graf č. 12 Miera nezamestnanosti – Košický kraj

3.4 Porovnanie Bratislavského a Košického kraja

Na porovnanie sme si vybrali Bratislavský a Košický kraj zámerne. Je to z dôvodu porovnania kraja s najnižšou mierou nezamestnanosti s krajom, kde úroveň nezamestnanosti atakuje 20% hranicu, taktiež je to porovnanie západného kraja s východným.

Nezamestnanosť v Bratislavskom kraji predstavovala za rok 2011 len 5,8%, zatiaľ čo v Košickom to bolo až 19,6%. Táto situácia je spôsobená koncentráciou priemyslu a služieb v Bratislave, s vybudovanou infraštruktúrou, výhodnou polohou vzhľadom ku susednému Rakúsku, Česku a Maďarsku. Kým v Košickom kraji je situácia takmer opačná, dopravná infraštruktúra je nedobudovaná, priemysel orientovaný na prvovýrobu namiesto finalizácie, vysoký percentuálny podiel rómskeho obyvateľstva a mnohé iné.

V nasledujúcom grafe môžeme vidieť priemerný počet voľných pracovných miest za 1. Q. 2013 v Bratislavskom a Košickom kraji. Na základe údajov zo Štatistického úradu Slovenskej republiky môžeme konštatovať, že investície a vytváranie nových pracovných miest smeruje opätovne do Bratislavského kraja.

Graf č. 13 Priemerný počet voľných pracovných miest za 1. Q. 2013 v Bratislavskom a Košickom kraji

Silné stránky Bratislavského kraja sú už spomínaná geografická poloha, vysoký prílev priamych zahraničných investícií, progresívna vedecko-výskumná základňa, vysoká úroveň vzdelania obyvateľov, prítomnosť letiska a prístavu na Dunaji, vybudovaná infraštruktúra, a v neposlednej rade vysoká miera podnikateľskej aktivity.

Bratislavský kraj a Bratislava samotná má avšak aj slabé stránky ako ostatné kraje. Je to najmä zničené životné prostredie, najmä v hlavnom meste, budovanie priemyselných parkov a nákupných centier na úrodnej pôde, ktorá je vhodná na poľnohospodársku produkciu a starnúce obyvateľstvo.

Silné stránky Košického kraja spočívajú najmä v disponovaní nerastným bohatstvom ako je magnezit, mastenec, soľ alebo vápenec, vysoká vzdelanostná úroveň pracovnej sily, prírodné bohatstvo a kultúrne dedičstvo s vysokým potenciálom pre cestovný ruch, tradícia priemyslu v regióne a lacná kvalifikovaná pracovná sila.

Naopak slabými stránkami kraja je nedostavaná dopravná infraštruktúra, vysoký podiel rómskeho obyvateľstva, ktoré zvyšuje kriminalitu, nevyužívanie potenciálu kraja v oblasti cestovného ruchu a napríklad nedostatočná výskumná základňa.

Situáciu by som navrhovala zlepšiť najmä dobudovaním diaľnice z Bratislavy do Košíc. Prinieslo by to na jednej strane prácu v podobe budovania diaľnice, prevádzky čerpacích staníc, bufetov a podobne a na strane druhej by to mohlo zohrať dôležitú úlohu pri rozhodovaní sa investorov kde umiestniť svoje podniky. Druhý krok je taktiež spojený s infraštruktúrou, a síce podporiť projekt širokozchodnej trate s podmienkou prekladiska v Košickom kraji, kde aj v súčasnosti jestvuje prekladisko tovaru. Prinieslo by to nové pracovné miesta a poplatky za tranzit tovaru cez región. Následne by som odporučila zamerať sa na cestovný ruch, pretože celé východné Slovensko disponuje nesmiernym prírodným a kultúrnym dedičstvom. Myslím, že pokiaľ by sa vybudovala diaľnica, prinieslo by to oživenie v oblasti cestovného ruchu a prílev turistov zo západnej časti Slovenska. V Bratislave by som sa zamerala najmä na zničené životné prostredie. Zaviedla by som určité opatrenie v podobe prísnych ekologických noriem pokiaľ ide o priemyselné podniky a ďalej by som trvala na zlučovaní podnikov na jedno miesto, aby sa nebudovali neustále nové a nové podniky na zelených lúkach. Platí to najmä pre nákupné centrá.

4 OPATRENIA NA ZNIŽOVANIE NEZAMESTNANOSTI S AKCENTÁCIOU EKONOMICKÉHO RASTU

V súčasnej dobe dominuje v celom svete fenomén nezamestnanosti, ktorý sa pokúšajú vyriešiť lídri z celého sveta. Je nesmierne náročné nájsť pomyselnú rovnováhu v opatreniach, ktoré zavádzajú jednotlivé vlády aby znížili nezamestnanosť, ale súčasne neznižovali ekonomický rast.

4.1 Možné návrhy opatrení na zníženie nezamestnanosti a zvýšenie ekonomického rastu

Cesta k znižovaniu miery nezamestnanosti a súčasne k zvýšeniu hospodárskeho rastu vedie predovšetkým zlepšením školstva. Je nevyhnutné aby sa zabezpečilo prepojenie stredného odborného vzdelávania s potrebami zamestnávateľov. Týmto by sa znížila nezamestnanosť absolventov stredných škôl. V rámci vysokých škôl je potrebné prispôbiť vzdelávanie potrebám vedomostnej ekonomiky a zapojiť vysoké školy do aktívnej spolupráce so súkromným sektorom. Navrhla by som taktiež podporu projektov v oblasti vedy, výskumu a vývoja. Je nesmierne dôležité podporovať vedu a výskum, prostredníctvom stimulov zo štátneho rozpočtu a využiť štrukturálne fondy na budovanie univerzitných parkov a akademických centier. V opatreniach v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu (2013) bol návrh *„zabezpečiť efektívne udeľovanie tzv. Modrých kariet pre občanov tretích krajín, predovšetkým vysoko kvalifikovanú pracovnú silu“*, ktorý sa javí ako výhodný pre Slovenskú republiku.

Ďalším priestorom pre znižovanie nezamestnanosti a naštartovanie ekonomiky vidím v podpore malých a stredných podnikateľov. Malí a strední podnikatelia tvoria významnú časť ekonomiky a je nutné podporovať týchto zamestnávateľov formou zníženia daňovo-odvodového zaťaženia. Navrhujem taktiež znížiť administratívnu záťaž podnikateľov prostredníctvom zjednodušenia tlačiv daňových priznaní, novelizovať zákon o účtovníctve a tým znížiť administratívu v účtovníctve. Eximbanka by mala zvýšiť podporu voči exportnej výkonnosti slovenských firiem prostredníctvom jej zdrojov a zároveň zlepšiť služby poskytované slovenským firmám.

Štát by mal bojovať proti daňovým únikom a zrealizovať projekt e-vláda, aby sa znížila administratívna záťaž štátneho aparátu. V prospech podpory investícií je potrebné vybudovať infraštruktúru, ktorá spočíva najmä v rozvoji siete diaľnic a obnove ciest I. triedy.

Na Slovensku sú v súčasnosti realizované projekty na podporu zamestnanosti mladých v samospráve a program Terénnej sociálnej práce v obciach. Tiež sa uvažuje o príprave programov na podporu umiestňovania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a dlhodobo nezamestnaných na trh práce. Ako najpragmatickejší sa zdá byť projekt Obnova kultúrneho dedičstva s pomocou nezamestnaných. (Vláda, 2013) Disponujeme značným kultúrnym dedičstvom, ktoré chátra. Pokiaľ by sme využili nezamestnanú pracovnú silu na obnovu, viedlo by to zníženiu nezamestnanosti, menším nákladom na podporu v nezamestnanosti a v neposlednom rade i ku zlepšeniu cestovného ruchu a prílevu turistov.

Ďalšia oblasť spočíva v podpore prezentácie Slovenskej republiky prostredníctvom zahraničných zastúpení Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). Siete zastupiteľských úradov Slovenskej republiky by mali byť nápomocné slovenským podnikateľským subjektom v zahraničí, ktoré chcú expandovať na nové trhy a tým zvýšiť HNP. Nevyhnutnosťou je zlepšenie prezentačných aktivít SR v zahraničí aby sme dokázali prilákať nových zahraničných investorov, ktorí znamenajú PZI a vytváranie nových pracovných miest. Sústrediť by sme sa mali najmä na odvetvia s vysokou pridanou hodnotou ako sú informačné technológie, veda a výskum v rôznych oblastiach alebo služby a nebyť len montážnou dielňou svetových automobiliek.

Nevyužitý priestor sa nachádza v cestovnom ruchu, kde by sa mala vypracovať stratégia rozvoja. Slovenská republika má nevyužitý ponteciál v tejto oblasti a dokáže ponúknuť rôznorodé atraktívne miesta pre turistov, ktorí znamenajú prísun peňazí do domácej ekonomiky a zvyšujú zamestnanosť v cestovnom ruchu a službách ako sú reštaurácie, hotely, pohostinstvá a podobne. Slovensko oplýva skutočným bohatstvom pokiaľ ide o pohoria, jaskyne, vodné nádrže, ale i kultúrnym dedičstvom ako sú hrady a zámky.

Alarmujúca situácia pokiaľ ide o nezamestnanosť sa týka rómskeho etnika. Toto etnikum zvyšuje nezamestnanosť na Slovensku výrazným spôsobom. Systém treba nastaviť tak, aby sa oplátilo pracovať a nie poberať sociálne dávky. V súčasnosti sa viac opláti poberať sociálne dávky ako si hľadať zamestnanie na trhu práce. Kľúčové je v tomto prípade opäť školstvo, ktoré by nemalo vytvárať špeciálne triedy pre rómov, ale začleniť ich do spoločnosti od školského veku. Rozdeľovanie spoločnosti vedie ku predsudkom a nezamestnávaniu rómskych spoluobčanov.

4.1.1 Riešenie dlhodobej nezamestnanosti

Pri riešení nezamestnanosti sa musíme zamerať najmä na dlhodobú nezamestnanosť. Z údajov zo Štatistického úradu SR vieme, že postihuje až 63,8% nezamestnaných. Z tejto štruktúry z hľadiska dĺžky vyplýva, že systém je zle nastavený a nepomáha uchádzačom umiestniť sa na trhu práce. Preto by som navrhovala povinné rekvalifikačné kurzy pre uchádzačov, ktorí sú bez práce viac ako 6 mesiacov, aby sa nevyčleňovali zo spoločenského života a zvýšili prípadne zmenili svoje vzdelanie vzhľadom k potrebám zamestnávateľov v regióne.

Spočiatku by to určite zvýšilo náklady zo strany štátu na zabezpečenie ľudí, ktorí by viedli rekvalifikácie, administratívu, priestory a podobne. Ako priestory by sa mohli využiť obecné budovy, v ktorých je umiestnený napríklad kultúrny dom. Náklady by sa vrátili, pokiaľ by sa časť uchádzačov po týchto kurzoch bola schopná vrátiť do zamestnania a v dôsledku toho by zvýšili svoju spotrebu, platili by dane a štátu by sa znížili výdavky na podporu v nezamestnanosti. Legislatívna priechodnosť je podľa mňa na vysokej úrovni. Problém je z hľadiska dostupnosti, zrejme by nebolo možné pokryť celé Slovensko takouto sieťou rekvalifikačných kurzov, preto navrhujem umiestniť ich do oblastí s dlhodobou vysokou nezamestnanosťou ako sú okresy Rimavská Sobota, Revúca, Rožňava alebo Kežmarok. Otázna je ochota ľudí zúčastniť sa na rekvalifikačnom kurze. Najmä v regiónoch kde žije rómske etnikum, ktoré by mohlo znamenať problém z hľadiska nevhodnosti ľudí. Preto by bola účasť na kurzoch povinná. Pokiaľ by sa dlhodobo nezamestnaný nezúčastnil kurzu, pristúpilo by sa k sankciám v podobe zníženej podpory v nezamestnanosti

4.1.2 Riešenie nezamestnanosti mladých

Nezamestnanosť mladých je azda najväčším problémom, ktorý vyplýva zo štruktúry nezamestnanosti. Okrem vyššie spomínaného prepojenia školstva s potrebami zamestnávateľov by sa mala tiež povinne zaviesť prax na školách, aby absolventi získali pracovné návyky a zamestnávatelia dostali okamžite použiteľných zamestnancov.

Môj návrh spočíva v povinnosti pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú nad 100 zamestnancov, aby vytvárali stážistickú pozíciu pre absolventov. Každý zamestnávateľ by vytvoril 1 miesto pre stážistu na každých 100 zamestnancov. Nemyslím si, že by s tým mali firmy nejaké problémy a pokiaľ by sa diskusia o tomto návrhu smerovala k zvýšeniu nákladov pre zamestnávateľov, mohlo by sa dohodnúť na podpore zo strany štátu. Predpokladám, že ak sa absolvent osvedčí, tak si ho zamestnávateľ ponechá a podpíše s ním pracovnú zmluvu. Nespornou výhodou aj v prípade neosvedčenia sa absolventa je zvyšovanie kvalifikácie a potrebnej praxe, ktorá mu môže pomôcť v budúcom hľadaní práce.

4.1.3 Širokorozchodná trať

Širokorozchodná trať, ktorú chcú vybudovať Rusi považujem za obrovskú príležitosť pre Slovenskú republiku. Rusko chce vybudovať trať cez celú Ukrajinu, Slovensko až do Viedne. Účelom tohto projektu je prepojiť Európu s dynamicky sa rozvíjajúcim ďalekým východom. V súčasnosti trvá preprava tovaru na ďaleký východ 30 dní, od projektu sa očakáva skrátenie dĺžky prepravy z Vladivostoku do Viedne na 15 dní. V Rakúsku sa vybuduje nákladný terminál, ktorý prinesie 3000 pracovných miest a na Slovensku sa vybuduje subterminál. Bolo by výhodné ak by sa subterminál vybuvoval v regióne s vysokou nezamestnanosťou, najlepšie pri Košiciach, kde je prekladisko tovaru aj v súčasnosti. Slovenská republika bude čerpať najmä z vytvorenia nových pracovných miest, ale predovšetkým z poplatkov za tranzit tovaru cez naše územie. Určite by sa zvýšilo postavenie našej krajiny v medzinárodných vzťahoch. Nevidím dôvod prečo by sme nemali podporiť projekt širokorozchodnej trate cez naše územie. Z časového hľadiska je to síce projekt na dlhšie obdobie, ale v budúcnosti môžeme z neho len profitovať. Pokiaľ do projektu nevstúpime, tak záujem prejavili naši susedia Poľsko i Maďarsko.

ZÁVER

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo ozrejmiť nezamestnanosť na krajskej úrovni Slovenskej republiky a poskytnúť možné scenáre riešenia s akcentáciou ekonomického rastu. Vláda pomocou svojej hospodárskej politiky môže znížiť dôsledky nezamestnanosti i dobu hľadania práce mnohými spôsobmi. K obmedzeniu nezamestnanosti vlády používajú kombináciu expanzívnej fiškálnej a monetárnej politiky – podporou agregátneho dopytu sa snažia o docielenie ekonomického rastu a optimálneho využitia potenciálu krajiny.

V teoretickej časti v prvej kapitole sme si podľa naštudovanej literatúry vymedzili pojem nezamestnanosť a nezamestnaný, príčiny vzniku nezamestnanosti a formy nezamestnanosti. Spracovali sme množstvo dostupných zdrojov, ktoré pojednávajú o nezamestnanosti a vzťahu nezamestnanosti s ekonomickým rastom.

Kapitola číslo dva definovala skupiny so zvýšeným rizikom nezamestnanosti. Špecificky sme sa venovali skupine dlhodobo nezamestnaných, ktorí sú závažným problémom Slovenskej republiky. Tiež sme si rozobrali Okunov zákon, ktorý popisuje vzťah medzi mierou nezamestnanosti a ekonomickým rastom. Venovali sme sa aj aktuálnemu stavu a vývoju nezamestnanosti za posledné obdobie podľa údajov zo Štatistického úradu Slovenskej republiky spolu so sociálno-ekonomickými aspektami nezamestnanosti, ktoré ovplyvňujú životy ľudí bez práce.

V praktickej časti sme si analyzovali trh práce na krajskej úrovni medzi ktoré patria mesačné náklady práce na zamestnanca, priemerná hrubá mesačná mzda a vývoj počtu voľných pracovných miest. Podrobne sme sa zamerali na nezamestnanosť v jednotlivých krajoch za obdobie 2008 až 2011. Vychádzali sme predovšetkým z údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky. Popísali sme si špecifiká jednotlivých krajov aby sme lepšie zhodnotili ich možnosti na zníženie nezamestnanosti. Každý región mal svoje odlišnosti, či už išlo o charakter kraja z hľadiska podnebia, geografickú polohu, vzdelanostnú úroveň alebo priemysel vychádzajúci z tradície.

Posledná kapitola číslo 4 bola obsiahnutá návrhmi na zníženie nezamestnanosti s akcentáciou ekonomického rastu. Je nesmierne náročné nájsť pomyselnú hranicu medzi opatreniami na znižovanie nezamestnanosti a zároveň neoslabiť hospodársky rast krajiny. Navrhli sme množstvo opatrení, ktoré by viedli priamo alebo nepriamo ku zníženiu nezamestnanosti a zároveň k posilneniu ekonomického rastu Slovenskej republiky.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BEDNÁRIK, Rastislav, 2003. *Uplatnenie nezamestnaných starších ľudí na slovenskom trhu práce*. 1.vydanie. Bratislava: V.PSVR. ISBN 80-7138-114-4.

BUCHTOVÁ., Božena et al., 2002. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1.vydanie. Bratislava: IURA EDITION. ISBN 80-247-9006-8.

DUJAVA, Daniel, ©2009. *Pesimista Okun* [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: http://enhf.euba.sk/web2/index.php?option=com_content&task=view&id=504&Itemid=58

HOTÁR, Viliam. et al., 2000. *Výchova a vzdelávanie dospelých*. Bratislava: Media Trade. ISBN: 80-08-02814-9

JUREČKA, Václav et al., 2010. *Makroekonomie*. 1. vydanie. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-247-3258-9

KRUPINSKI, Miruška, 2002. *Nezamestnaní pod lupou*. Bratislava: Iuventa. ISBN: 80-88893-84-4

MAREŠ, Petr, 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3.vydanie. Praha: Slon, ISBN 80-86429-08-3.

MARTINCOVÁ, Marta, 2005. *Nezamestnanosť ako makroekonomický problém*. 2.vydanie. Bratislava: Iura Edition. ISBN 80-8078-038-2.

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRÁCE, ©2013. *Nezamestnanosť* [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Nezamestnanosť>

RIEVAJOVÁ, Eva et al., 2003. *Teória a politika zamestnanosti*. 1.vydanie. Bratislava: Ekonóm. ISBN 80-225-1757-7.

SADOVSKÁ, Eva, ©2013. *Otvorenosť slovenskej ekonomiky predstavovala 186% HDP* [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.investujeme.sk/otvorenost-slovenskej-ekonomiky-predstavovala-186-hdp/>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ©2013. O nás. *Statistics.sk* [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.statistics.sk/>

ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR, ©2013. *ÚPSVaR.sk* [online]. [cit. 2013-05-21]. Dostupné z: <http://www.upsvar.sk/>

VLÁDA SR, ©2013. *Opatrenia v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu* [online]. [cit. 2013-06-23]. Dostupné z: http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-155370?prefixFile=m_

WORKIE, Menbere, Martin LABAJ a Daniel DUJAVA, 2011. *Štruktúra ekonomiky a ekonomický rast: Ako naplniť teóriu číslami*. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-89256-66-2

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

HDP	Hrubý domácí produkt
MOP	Medzinárodná organizácia práce.
PZI	Priame zahraničné investície
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SR	Slovenská republika
VZPS	Výberové zisťovanie pracovných síl

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1	Miera nezamestnanosti SR	21
Graf č. 2	Priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2011 podľa krajov a pohlavia.....	26
Graf č. 3	Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2011 podľa krajov	27
Graf č. 4	Vývoj počtu voľných pracovných miest podľa krajov	28
Graf č. 5	Miera nezamestnanosti – Bratislavský kraj	29
Graf č. 6	Miera nezamestnanosti – Trnavský kraj	30
Graf č. 7	Miera nezamestnanosti – Trenčiansky kraj	31
Graf č. 8	Miera nezamestnanosti – Nitriansky kraj	32
Graf č. 9	Miera nezamestnanosti – Žilinský kraj.....	33
Graf č. 10	Miera nezamestnanosti – Banskobystrický kraj	34
Graf č. 11	Miera nezamestnanosti – Prešovský kraj.....	35
Graf č. 12	Miera nezamestnanosti – Košický kraj.....	36
Graf č. 13	Priemerný počet voľných pracovných miest za 1. Q. 2013 v Bratislavskom a Košickom kraji.....	37

ZOZNAM TABULIEK

Tab. č. 1 Medziročný vývoj vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných v %	17
Tab. č. 2 Medziročný vývoj štruktúry nezamestnaných podľa dĺžky nezamestnanosti	19
Tab. č. 3 Nezamestnanosť podľa Výberového zisťovania pracovných síl v roku 2013	22